

І. І. Павлова

Інвестиційне забезпечення розвитку природно-заповідних територій регіону

Досліджено основні напрями розвитку природо-заповідних територій. Проаналізовано загальний стан фінансування об'єктів природо-заповідного фонду та визначено розмір надходжень від господарської діяльності. Обґрунтовано та запропоновано напрями удосконалення фінансування за рахунок власних надходжень.

Ключові слова: природоохоронні території, інвестиційне забезпечення, природо-заповідний фонд, природо-охоронні комплекси

Постановка проблеми. В умовах дефіциту джерел бюджетного фінансування актуальними є питання інвестиційного забезпечення заходів, пов'язаних з використанням, охороною, та відтворенням природо-заповідних територій. Тому крім традиційних джерел збільшення об'ємів інвестування розвитку екологічної мережі в Україні потрібна комплексна система фінансово-економічних інструментів, яка б слугувала збільшенню доходів для заповідної справи, використання партнерських відносин між державою та приватним сектором для диверсифікації джерел і обсягів інвестування природо-заповідного фонду.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню проблеми розвитку та інвестиційного забезпечення природо-заповідного фонду присвячено увагу багатьох науковців, серед яких: Л. С. Гринів, В. М. Гуцуляк, Н. В. Павліха, В. П. Руденко, Ю. І. Стадницький, С. К. Харічков, М. А. Хвесик, А. Ю. Якимчук. Вони зазначають, що за останні десятиріччя проблема охорони навколишнього середовища набула особливої гостроти. Під впливом господарської діяльності людини, бурхливого розвитку промисловості, сільського господарства, відбувається збіднення генофонду рослинного і тваринного світу, зменшення стабільності та продуктивності природних екосистем, зниження екологічної рівноваги біосфери. Саме це потребує створення в нашій країні екологічної мережі, розвитку природо-заповідних територій та об'єктів, їх інвестиційного забезпечення.

Метою статті є аналіз фінансування об'єктів природо-заповідного фонду Волинської області.

Виклад основного матеріалу. Екологічна мережа (екомережа) України – це єдина територіальна система, яка створюється з метою формування

© *І. І. Павлова*, 2014.

та відновлення довкілля, підвищення природно-ресурсного потенціалу регіонів України, збереження ландшафтного та біологічного різноманіття, місць оселення та зростання цінних видів тваринного й рослинного світу, генетичного фонду, шляхів міграції тварин через поєднання територій та об'єктів природно-заповідного фонду, а також інших територій, які мають особливу цінність для охорони навколишнього природного середовища.

Стратегічне формування національної екомережі України направлене на її поєднання з екомережами суміжних країн, що сприятиме розвитку міжнародної співпраці у цій сфері. В основу цих інтеграційних процесів покладені міжнародні Угоди, зокрема: Конвенція про водно-болотні угіддя, що направлена на збереження середовища існування водоплавних птахів (1971 р.), Конвенція про охорону всесвітньої культурної та природної спадщини (1972 р.), Конвенція про охорону дикої флори і фауни та природних середовищ їх існування в Європі (1979 р.), Конвенція про збереження мігруючих видів диких тварин (1979 р.), Конвенція про захист Чорного моря від забруднення (1992 р.), Конвенція про біологічне різноманіття (1992 р.), Загальноєвропейська стратегія збереження біологічного та ландшафтного різноманіття (1995 р.), Конвенція про охорону та відтворення транскордонних водотоків та міжнародних озер (1999 р.) та ін.

Ядром єдиної екологічної мережі визнаються території та об'єкти природно-заповідного фонду (ПЗФ). Виділення державною територією та об'єктів особливої охорони з їх повним або частковим вилученням із господарського обігу та наданням їм спеціального охоронного статусу – спроба протидіяти деградаційним процесам у природному середовищі. Відповідно до міжнародних зобов'язань України вони підлягають особливій правовій охороні.

Законодавством України для кожної категорії територій та об'єктів ПЗФ встановлено спеціальний правовий режим. Він визначається відповідно до Закону України «Про природно-заповідний фонд України» з урахуванням їх класифікації та цільового призначення. Конкретні вимоги до режиму окремих заповідних територій та об'єктів у межах, визначених законодавством, можуть встановлюватися положеннями про ці території чи об'єкти [8].

До складу території природно-заповідного фонду України входять: природні заповідники, біосферні заповідники, національні природні парки, регіональні ландшафтні парки, заказники, пам'ятки природи, заповідні урочища, ботанічні сади, дендрологічні парки, зоологічні парки, парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва.

Структура ПЗФ України включає 11 категорій територій і об'єктів загальнодержавного та місцевого значення. Станом на 01.01.2013 р.

природно-заповідний фонд України має в своєму складі 8032 території та об'єктів. В Україні діє 644 території та об'єкти ПЗФ загальнодержавного значення: 19 природних і 4 біосферних заповідників, 47 національних природних парків, 309 заказників, 132 пам'ятки природи, 18 ботанічних садів, 7 зоологічних парків, 19 дендрологічних парків, 89 парків-пам'яток садово-паркового мистецтва (рис. 1).

На даний час у Волинській області під охороною держави знаходиться 384 території та об'єкти природно-заповідного фонду площею більше 219 тис. га, з них 26 загальнодержавного значення і 358 об'єктів місцевого значення: а саме: один природний заповідник – «Черемський» на площі 2975,70 тис. га; 3 національні природні парки – «Шацький» на площі 48977 тис. га; «Прип'ять-Стохід» на площі 39315,5 тис. га та «Цуманська пуща» на площі 33475,34 тис. га; 15 заказників; 3 пам'ятки природи; 3 парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва; 1 ботанічний сад і 358 об'єктів місцевого значення, з них: 205 заказників; 120 пам'яток природи; 8 парків-пам'яток садово-паркового мистецтва; 25 заповідних урочища (табл. 1).

Загальна площа ПЗФ України становить 3650,91 тис.га в межах сухопутної території і 402,5 тис. га в межах акваторії Чорного моря. Площа територій та об'єктів ПЗФ загальнодержавного значення становить

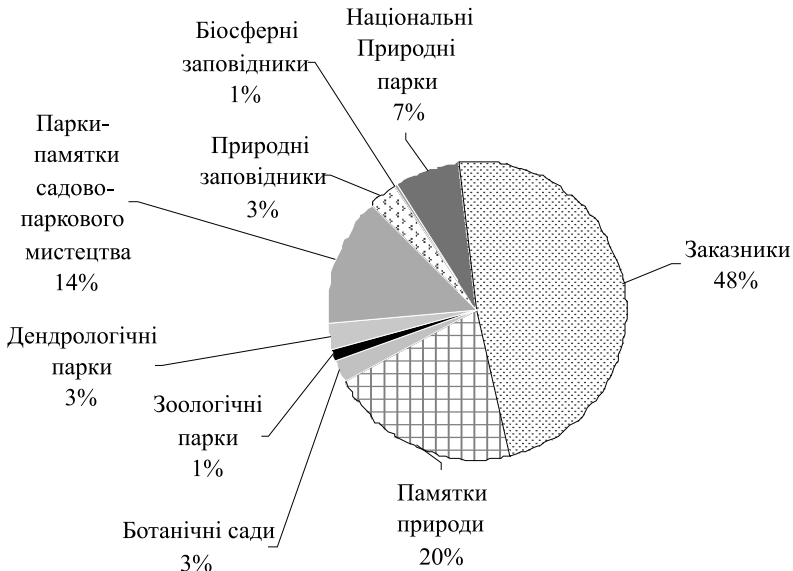

Рис. 1. Структура природно-заповідного фонду України [2]

Таблиця 1

Розподіл територій та об'єктів ПЗФ Волинської області за їх значенням, категоріями та типами (станом на 01.01.2013 р.) [2]

Категорії об'єктів ПЗФ	Разом				Об'єкти ПЗФ				% площі окремих категорій до загальної площі ПЗФ	
	кількість, од.	площа, га		кількість, од.	площа, га		кількість, од.	Місцевого значення		
		усього			Загальнодержавного значення			кількість, од.		площа, га
						усього				усього
Природні заповідники	1	2975,70	-	1	2975,70	-	-	-	1,5	
Біосферні заповідники	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Національні природні парки	3	121767,84	-	3	121767,84	-	-	-	49,6	
Заказники, всього:	220	97730,75	-	15	7731,80	205	89320,07	-	47,8	
у т.ч.										
ландшафтні	36	20529,80	-	8	6026,70	28	14503,10	-	10,0	
лісові	37	5215,9	-	-	-	38	5215,9	-	2,5	
ботанічні	32	2634,10	-	6	1384,60	26	1249,50	-	1,2	
загальнозоологічні	34	40872,05	-	1	320,50	33	34557,95	-	20,1	
орнітологічні	15	3586,1	-	-	-	15	3586,1	-	1,75	
ентомологічні	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
іхтіологічні	1	46,0	-	-	-	1	46,0	-	-	
гідрологічні	60	24595,60	-	-	-	60	24595,60	-	12,0	
загальногеологічні	1	90,10	-	-	-	1	90,10	-	<0,04	
палеонтологічні	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
карстово-степеологічні	-	-	-	-	-	-	-	-	-	

Продовження табл. 1

Категорії об'єктів ПЗФ	Об'єкти ПЗФ										% площі окремих категорій до загальної площі ПЗФ
	Разом		Загальнодержавного значення		Місцевого значення						
	кількість, од.	площа, га усього	кількість, од.	площа, га Усього	кількість, од.	площа, га усього	кількість, од.	площа, га усього			
Пам'ятки природи, всього	119	583,41	3	120,00	120	453,70					0,3
у т.ч.											
комплексні	1	30,00	1	30,00	-	-	-	-	-	-	<0,1
ботанічні	97	293,91	-	-	97	293,91	-	-	-	-	0,15
зоологічні	7	45,00	-	-	7	45,00	-	-	-	-	<0,1
гідрологічні	18	206,54	2	90,00	16	116,54	-	-	-	-	0,1
геологічні	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Заповідні урочища	25	14318,60	-	-	25	12314,8	-	-	-	-	7,1
Ботанічні сади	1	10,00	1	10,00	-	-	-	-	-	-	<0,1
Дендрологічні парки	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва	11	107,73	3	28,60	8	79,13	-	-	-	-	<0,1
Зоологічні парки	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Разом	384	234803,64	26	132633,94	358	105062,09					100

2144,49 тис. га, або 54,7% від усієї фактичної площі ПЗФ і 3,55% від площі України. Частка площ територій та об'єктів окремих категорій у природно-заповідному фонді складає: природних заповідників – 5,14%, біосферних заповідників – 6,43%, національних природних парків – 30,99%, заказників – 34,49%, пам'яток природи – 0,73%, регіональних ландшафтних парків – 19,34%, заповідних урочищ – 2,44%, ботанічних садів – 0,05%, зоологічних парків – 0,01%, дендрологічних парків 0,05%, парків-пам'яток садово-паркового мистецтва – 0,33% (рис. 2).

В регіонах України частка площ ПЗФ від площ адміністративних одиниць («показник заповідності») значно різниться. Найменшою вона є у Вінницькій, Дніпропетровській та Харківській областях – 2,05-2,35%, найбільшою в Івано-Франківській, Хмельницькій, Закарпатській, Чернівецькій областях – 12,8 – 15,71%, у м. Києві та м. Севастополі вона становить 14,9 та 30,3% відповідно.

Визначено, що в Донецькій, Житомирській, Запорізькій, Київській, Луганській, Миколаївській, Одеській, Полтавській, Черкаській, Кіровоградській областях заповідні території складають близько 3-5%, у Львівській, Рівненській, Сумській, Тернопільській, Херсонській, Чернігівській областях та Автономній Республіці Крим – 6-9%. Щодо Волинської області, то відсоток заповідності в регіоні становить близько 10,9%. Волинь входить в 7 лідируючих областей по заповіданню в Україні.

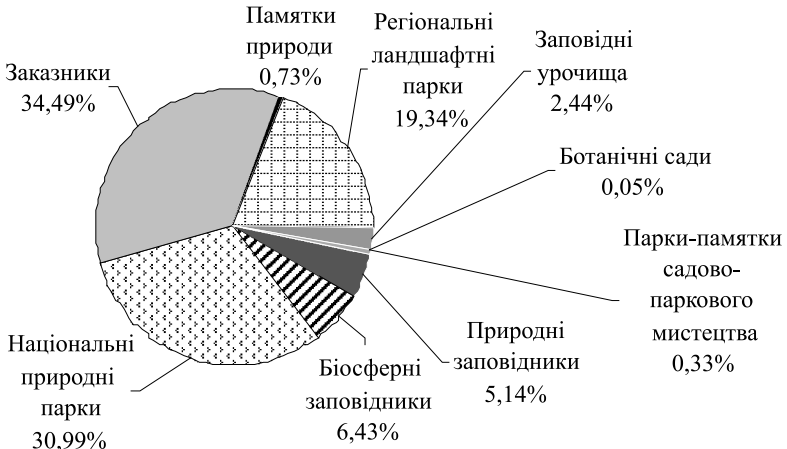

Рис. 2. Частка площ територій та об'єктів окремих категорій у природно-заповідному фонді України [2]

Таким чином, в різних регіонах України показник заповідності коливається від 2,05 до 15,71%. При цьому, в трьох областях України він становить всього близько 3%, у сімнадцяти областях та Автономній Республіці Крим знаходиться в межах – 3-10%, і тільки у п'яти областях та містах Києві і Севастополі – перевищує 10%. В цілому по Україні (без урахування заказника, розташованого в акваторії Чорного моря) частка заповідних територій складає 6,05% [2].

Указом Президента України від 23.05.2005 № 838/2005 розвиток природно-заповідної справи на основі системного врахування природоохоронних, економічних, соціальних та інших інтересів суспільства, а також міжнародних зобов'язань держави визнано одним із найважливіших пріоритетів довгострокової державної політики. До основних напрямів розвитку природно-заповідної справи в Україні віднесено:

- удосконалення управління системою територій та об'єктів природно-заповідного фонду;
- економічно збалансований розвиток територій і об'єктів природно-заповідного фонду та регіонів, у яких вони знаходяться;
- наукове забезпечення розвитку заповідної справи;
- розвиток міжнародного співробітництва з питань природоохоронних територій;
- формування системи освіти, кадрового забезпечення та інформування громадськості у сфері заповідної справи;
- здійснення спеціальних природоохоронних заходів щодо збереження біотичного і ландшафтної різноманіття на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду.

Однак, привертає увагу відсутність серед зазначених напрямків положень щодо інвестиційного забезпечення природоохоронних територій. На сьогодні в Україні все ще не визначено механізм фінансового розвитку установ ПЗФ. Натомість вони відчувають гострий дефіцит коштів навіть для здійснення своєї основної діяльності, а місцеве населення від заповідних територій отримало одні лише обмеження.

Сталість системи природно-заповідного фонду напряму залежить від рівня і характеру їх інвестування, яке відповідно до нині чинного законодавства, знаходиться в залежності від наступних чинників:

- рівня фінансового забезпечення загальнодержавного чи місцевого значення;
- організаційно-правової форми, в якій діє той чи інший об'єкт;
- суворості правового режиму охорони та використання відповідної території;
- можливості надання природоохоронними територіями платних послуг;

- системи розподілу штрафних платежів та коштів, що надходять як компенсація за шкоду, заподіяну порушенням природоохоронного режиму відповідних територій.

Взагалі, інвестування установ природно-заповідного фонду України здійснюється із загального фонду державного бюджету за визначеними бюджетними програмами через головних розпорядників бюджетних коштів. Державний бюджет України забезпечує утримання установ ПЗФ у середньому на 40-50% від потреби необхідних коштів. Обсяг фінансування із загального фонду державного бюджету на утримання установ ПЗФ протягом останніх років становить 0,05-0,06% у загальному обсязі бюджетних видатків держави, тобто залишається недостатнім. Причому за структурою видатків, передбачених на утримання установ ПЗФ, найбільшу частку становлять видатки на оплату праці. Однак, навіть при такому низькому рівні видатків вони не завжди інвестуються в передбачених обсягах.

Установи та об'єкти природно-заповідного фонду місцевого значення, землевласниками та користувачами яких є органи місцевого самоврядування, підприємства, організації, фінансуються за рахунок місцевих бюджетів та коштів землекористувачів за залишковим принципом, а в більшості випадків не фінансуються взагалі.

Слід зазначити, що недостатній обсяг видатків, які спрямовуються безпосередньо на утримання установ та здійснення природоохоронних заходів на їх територіях (видатки споживання без оплати праці та видатки розвитку) мають постійну тенденцію до зменшення. Зрозуміло, що при такому бюджетному фінансуванні взагалі не може стояти питання про розвиток заповідної справи.

Відповідно до статті 46 Закону України “Про природно-заповідний фонд України”, крім державного бюджету, фінансування заходів щодо природних заповідників (так само, як і інших установ загальнодержавного значення: біосферних заповідників, національних природних парків, а також ботанічних садів, дендрологічних парків та зоологічних парків загальнодержавного значення) може здійснюватися з залученням коштів бюджетів інших рівнів – Автономної Республіки Крим, місцевих бюджетів, бюджетних і благодійних фондів, а також коштів підприємств, установ, організацій та громадян [8].

Як свідчать результати досліджень за останні три роки обсяги надходжень установ природно-заповідного фонду значно зросли. Так, за 2011 р. надійшло 44465,7 тис. грн., що у порівнянні з 2010 р. більше на 12611,2 тис. грн., а в 2012 р. – 48935,8 тис. грн., що в свою чергу більше на 4470,1 у порівнянні з 2011 р. (табл. 2). Динаміка та структура витрат на утримання природно-заповідного фонду України за її регіонами подано у табл. 3.

Таблиця 2

Показники інвестиційних надходжень установ природно-заповідного фонду України
у 2010-2012 рр., тис. грн. [10-12]

Рік	Надходження		
	Всього	З них за рахунок	
		Державного бюджету	Власних надходжень
2010	159920,5	128066,0	31854,5
2011	212839,9	168374,2	44465,7
2012	273627,3	224691,5	48935,8

Таблиця 3

Динаміка та структура витрат на утримання заповідників та національних парків в
регіонах України у 2012 році [10-12]

Регіон	Надходження				
	Всього, тис. грн.	З них за рахунок			
		Державного бюджету		Інших надходжень	
		тис. грн.	%	тис. грн.	%
Україна	273627,3	224691,5	82,1	48935,8	17,9
АРК	38845,2	31849,9	82,0	6995,3	18,0
Вінницька	2352,9	2287,9	97,2	65,0	2,8
Волинська	9875,2	8205,7	83,1	1669,5	16,9
Дніпропетровська	2298,4	2298,4	100,0	0,0	0,0
Донецька	8461,9	8421,3	99,5	40,6	0,5
Житомирська	4677,1	4180,1	89,4	497,0	10,6
Закарпатська	39595,6	34551,0	87,2	5044,6	12,8
Запорізька	9750,1	5685,6	58,3	4064,5	41,7
Івано-Франківська	31480,1	26359,6	83,7	5120,5	16,3
Луганська	1485,2	1450,0	97,6	35,2	2,4
Львівська	17401,9	17267,1	99,2	134,8	0,8
Миколаївська	4437,4	4279,4	96,4	158,0	3,6
Одеська	10107,9	6513,8	64,4	3594,1	35,6
Полтавська	3737,6	3697,6	98,9	40,0	1,1
Рівненська	10443,1	10339,3	99,0	103,8	1,0
Сумська	7789,4	7580,7	97,3	208,7	2,7
Тернопільська	7460,5	6611,8	88,6	848,7	11,4
Харківська	3587,3	3358,9	93,6	228,4	6,4
Херсонська	24399,9	18597,5	76,2	5802,4	23,8
Хмельницька	3576,4	2507,1	70,1	1069,3	29,9
Черкаська	5596,6	3488,3	62,3	2108,3	37,7
Чернівецька	16193,6	7142,4	44,1	9051,2	55,9
Чернігівська	7173,9	5583,5	77,8	1590,4	22,2
м. Київ	2900,1	2434,6	83,9	465,5	16,1

Як зазначено в проекті «Національної стратегії зміцнення фінансової стійкості природоохоронних територій України», в нашій країні доцільно на законодавчому рівні надати більше можливостей для залучення додаткових коштів з інших джерел, а саме:

- кошти від наукової, природоохоронної, рекламно-видавничої та іншої діяльності, що не суперечить завданням природних заповідників;
- кошти, стягнуті у рахунок відшкодування збитків, заподіяних природним комплексам і об'єктам, розташованим на територіях природних заповідників;
- кошти, що надійшли від реалізації конфіскованих в установленому порядку знарядь полювання, рибальства і продукції незаконного природокористування на території заповідника;
- кошти, надані в порядку безоплатної допомоги і добродійних внесків;
- адміністративні штрафи, що накладаються за екологічні правопорушення (ці кошти мають поступати в самостійне розпорядження природних заповідників і рахуватись на окремому рахунку). [3; 5].

Слід зазначити, що окремі з вищенаведених джерел фінансування діяльності природних заповідників раніше передбачались законодавством України про природно-заповідний фонд, але згодом, зважаючи на економічну скруту в державі, такі кошти почали надходити до загального чи спеціального фондів державного бюджету чи місцевих бюджетів. Залежно від профілю діяльності та режиму охорони додаткові позабюджетні кошти природоохоронних установ можуть формуватися за рахунок реалізації наступних товарів (робіт, послуг), що не відносяться до їх основної діяльності:

- надання платних послуг фізичним і юридичним особам при користуванні ними природними комплексами територій, що особливо охороняються, в туристичних і рекреаційних цілях;
- доходів від обмеженої господарської діяльності;
- плати за використання символіки природних територій, що особливо охороняються;
- доходів від виробництва друкарської та іншої продукції, що тиражується;
- добровільних внесків і пожертвувань фізичних і юридичних осіб.

Одним із засобів збільшення видатків на утримання установ ПЗФ є їх платні послуги. Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 28.12.00 №1913 «Про затвердження переліку платних послуг, які можуть надаватися бюджетними установами природно-заповідного фонду» із змінами, внесеними згідно з постановою Кабінету Міністрів від 02.06.03 №827. [7]. До платних послуг відносяться:

- у сфері функціональних повноважень: послуги, пов'язані із забезпеченням провадження рекреаційної діяльності; організацією та проведенням освітньо-виховних і природоохоронних заходів; послуги, пов'язані з науково-дослідницькою діяльністю;
- у сфері господарської діяльності: послуги, пов'язані із створенням умов для організованого туризму, відпочинку та інших видів рекреаційної діяльності; фотопослуги, послуги із проведення громадянами та організаціями відео-, кіно- та телевізійних зйомок; рекламно-видавнича діяльність; реалізація тварин та їх продукції; збирання та реалізація лікарських рослин, трав, ягід, грибів; вирощування та реалізація рослин, саджанців; реалізація деревини та виробів з неї (сувенірів, столярних виробів) тощо.

Основну частку цих надходжень установ природно-заповідного фонду складають кошти від реалізації деревини та виробів із неї. Так, у 2012 р. вона становила 81,8% від загального обсягу власних надходжень. Поряд з цим спостерігається, хоч і незначне, але збільшення частки надходжень від рекреаційної, еколого-освітньої та наукової діяльності. Так, у 2011 р. цей показник становив 8,47% від загального обсягу надходжень, а у 2012 р. зріс на 3,17% і становив 11,64%. В основному цей ріст відбувся за рахунок розвитку, проведення екскурсій, розміщення проживаючих тощо.

Зокрема, у Волинській області за останні три роки власні надходження установ природно-заповідного фонду дещо зросли. Так, за 2011 р. надійшло 2383,9 тис. грн., що у порівнянні з 2010 р. більше на 887,2 тис. грн. Хоча у 2012 р. у порівнянні до 2011 р. ми спостерігаємо спад надходжень в сумі – 714,4 тис. грн. (табл. 4). Усі кошти, які отримують установи природно-заповідного фонду від надання платних послуг, спрямовуються на покриття потреби у поточних видатках, які не забезпечені загальним фондом Державного бюджету.

Висновки. Результати досліджень свідчать, що із загального переліку платних послуг, які можуть надаватися установами природно-заповідного фонду, обмежено використовуються можливості надання наступних послуг:

- перевезення туристів, відпочиваючих; користування автостоянками, пристанями (причалами);
- розміщення, проживання відпочиваючих;
- послуги, пов'язані з науково-дослідницькою діяльністю щодо збереження біорізноманіття, проведення експертизи та лабораторних аналізів;
- фотопослуги, послуги з проведення громадянами та організаціями відео, кіно- та телевізійних зйомок;

Таблиця 4

Показники надходжень установ природно-заповідного фонду у Волинській області,
тис. грн. [10-12]

Рік	Надходження		
	Всього	З них за рахунок	
		Державного бюджету	Власних надходжень
2010	7846,4	6349,7	1496,7
2011	9618,7	7234,8	2383,9
2012	9875,2	8205,7	1669,5

- реалізація тварин, що утримуються на територіях ПЗФ, їх продукції та частин, складових частин зооколекцій;
- рекламно-видавнича діяльність;
- збирання та реалізація лікарських рослин, трав, ягід, грибів;
- виготовлення та реалізація предметів декоративно-прикладного мистецтва.

Це зумовлено тим, що в установах ПЗФ має місце низький рівень матеріально-технічного забезпечення, відсутнє відповідне обладнання для проведення науково-дослідних робіт, відсутня налагоджена рекреаційна інфраструктура, недостатня кількість та низький рівень кадрової підготовки працівників, які займаються науковою рекреаційною та еколого-освітньою діяльністю.

Для того, щоб інвестування природоохоронних територій відповідало критеріям сталого розвитку, важливо забезпечити не лише надходження належного обсягу коштів до їх бюджетів, а й раціональне їх використання. На нашу думку детальна регламентація можливих статей витрат природоохоронних установ повинна стосуватися, в основному, коштів бюджетного фінансування. Доходи ж від не основної діяльності можуть мати більш вільний режим використання і підпадати під загальне регулювання законодавства України.

Список використаних джерел

1. Бюджетний кодекс України // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 50-51. – С. 572.
2. Державна служба статистики України [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
3. Національна стратегія зміцнення фінансової стійкості природоохоронних територій України. Програма [Електронний ресурс]. – Режим доступу : pryroda.in.ua/upl/pzf/in/natsionalna-strategiya.doc.
4. Податковий Кодекс України // Кодекс України. – 2011. – №13-17. – С. 112.

5. Програма розвитку ООН в Україні «Зміцнення фінансової стійкості природоохоронних територій України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.undp.org.ua/.../en_9141.
6. Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності : Закон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://oda.cv.ua/page/zakon-ukraini-pro-dozvilnu-sistemu-u-sferi-gospodarskoj-diyalnosti>.
7. Про затвердження переліку платних послуг, які можуть надаватися бюджетними установами природно-заповідного фонду [Електронний ресурс] / постанова Кабінету Міністрів України від 28.12.00 №1913. – Режим доступу : <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1049.1732.1>.
8. Про природно-заповідний фонд України [Електронний ресурс] / Закон України. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2456-12>.
9. Про охорону навколишнього природного середовища [Електронний ресурс] / Закон України. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1264-12>.
10. Заповідники та національні природні парки України у 2010 році : стат. бюлетень / Державна служба статистики України. – К., 2011. – № 06/5-3/198. – 17.01.2011. – С. 19.
11. Заповідники та національні природні парки України у 2011 році : стат. бюлетень. – К., 2012. – №06/4-27/108. – 20.01.2012. – С. 24.
12. Заповідники та національні природні парки України у 2012 році : стат. бюлетень. – К., 2013. – №06/4-27/128. – 19.01.2013. – С. 24.

Pavlova I. I. Investment support the development of protected areas in the region.

This paper investigates the main directions of development of nature-protected areas. The common state financing of natural reserve fund and determines the amount of revenues from economic activity. Grounded and suggests directions for improvement financing from its owner venues.

Key words: protected areas, investment security, natural reserve fund, the natural protective systems.

Павлова И. И. Инвестиционное обеспечение развития природно-заповедных территорий региона.

Исследованы основные направления развития природно-заповедных территорий. Проанализированы общее состояние финансирования объектов природно-заповедного фонда и определен размер поступлений от хозяйственной деятельности. Обоснованы и предложены направления совершенствования финансирования за счет собственных поступлений.

Ключевые слова: природоохранные территории, инвестиционное обеспечение, природно-заповедный фонд, природно-охранные комплексы.